

**ANALIZA DOSTUPNOSTI
SADRŽAJA I PRISTUPA
PROSTORIMA U KULTURI
MARGINALIZIRANIM
SKUPINAMA (OSOBE S
INVALIDITETOM, NACIONALNE
MANJINE...)
U MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI**

SADRŽAJ

UVOD	3
METODOLOGIJA.....	3
ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA.....	3
INFRASTRUKTURA I OPREMLJENOST	4
PRISTUP SADRŽAJIMA I USLUGAMA.....	5
ZAKLJUČAK I PREPORUKE	6

ACT grupa, siječanj 2019.

UVOD

Analiza dostupnosti sadržaja i pristupa prostorima u kulturi marginaliziranim skupinama (osobe s invaliditetom, nacionalne manjine...) u Međimurskoj županiji je jedna od analiza u setu analiza koje je Platforma za Društveni centar Čakovec naručila od ACT Grupe u projektu Nove prakse - sudioničko upravljanje zgradom Scheier u okviru poziva Kultura u centru - potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi.

Analize su vezane uz dosadašnje prakse su-upravljanja u kulturi, dostupnosti sadržaja, smještaja rezidencijalnih i produkcijskih programa. Analize će Platformi pomoći u daljnjem razvoju zgrade Scheier kao društveno-kulturnog centra te mogućnostima suradnje s drugim akterima u kulturi u Međimurskoj županiji.

Ovaj dokument daje prikaz dostupnosti sadržaja marginaliziranim skupinama kulturnim sadržajima javnih institucija, odn. dostupnost konzumacije sadržaja, sudjelovanju u sadržaju. Osim toga prikazuje i mogućnosti fizičkog pristupa i kretanja prostorima gdje se odvijaju kulturni sadržaji.

Cilj istraživanja je ispitati spomenutu problematiku. Pretpostavili smo da institucije ulažu u prilagodbu prostora sukladno financijskim mogućnostima. Također smo pretpostavili da ne postoji diskriminacija prema marginaliziranim skupinama, ali pretpostavili smo da institucije ne ulažu dodatne napore za posebne sadržaje prilagođene marginaliziranim skupinama.

METODOLOGIJA

Za istraživanje je korišten polustrukturirani intervju s vodećim osobama javnih institucija u kulturi Međimurske županije. Pozivi su odaslani na sve javne institucije u gradovima Čakovec, Prelog i Mursko Središće. Pozivu su se odazvali:

- Centar za kulturu Čakovec koji obuhvaća prostore dvorana CZK Čakovec, Mala scena Vinko Lisjak u podrumu, i izložbeni salon na katu
- Muzej Međimurja koji obuhvaća prostore Palače Staroga grada, Fortifikacije Staroga grada te izdvojene lokacije Memorijalna zbirka Ladislava Kralja Međimurca (i pripadajući Kraljev vrt) i arheološki park Sv. Jelena (bivši Pavlinski samostan kraj Šenkovca).
- Knjižnica Nikola Zrinski Čakovec koja obuhvaća Opći odjel te novi dio u zgradi bivšeg Časničkog doma koji se sastoji od igraonice za djecu i studijskog odjela u prizemlju te dječjeg odjela i multimedijalne dvorane na katu.
- Muzej Croata insulanus Grada Preloga u prizemlju i na katu

Analiza rezultata istraživanja

U razgovoru s voditeljima javnih institucija u kulturu u Međimurskoj županiji raspravili smo o temama opremljenosti i prilagođenosti prostora za primitak i rad s osobama s invaliditetom, iskustva u kreiranju i provođenju programa usmjerenog prema ostalim marginaliziranim skupinama, te planovima razvoja institucija na tim poljima.

INFRASTRUKTURA I OPREMLJENOST

Fizički pristup osobama s invaliditetom javnim ustanovama u kulturi uglavnom ovisi o datumu posljednjeg uređivanja prostora u kojem se nalaze. Poseban naglasak prilikom takvih renovacija ili izgradnji je na postavljanju liftovima ili rampama za osobe u invalidskim kolicima ili roditelje s dječjim kolicima. Izvedivost ovakvih zahvata otežava činjenica da se mnoge kulturne institucije nalaze u objektima koji su zaštićena kulturna baština te je u nekima nemoguća izgradnja dok kod drugih birokracija i cijena studije s izvedbom čine veliki kamen spoticanja. Ispitanici navode da Ministarstvo kulture koje bi trebalo takve projekte financirati u pravilu ne odobrava sredstva za veće zahvate. Institucije su se za takve investicije okrenule prema EU fondovima što dovodi do toga da se osobe zadužene za razvoj kulture bave infrastrukturnim projektima. Vlasnici institucija pružaju potporu u tom procesu međutim glavni angažman se očekuje od voditelja samih institucija.

Tablica 1. Pristup osobama s invaliditetom prostorima institucija u kulturi

Prostor	Pristup osobama u invalidskim kolicima
Dvorana CZK Čakovec	Da
Mala scena Vinko Lisjak	Ne
Izložbeni salon CZK	Ne
Muzejsko-informativni centar (Muzej Međimurja)	Da
Izložbeni salon (MM)	Ne
Muzejski prostor (MM)	Ne
Fortifikacija, budući muzej nematerijalne baštine (MM)	Da, u izgradnji
Muzejska zbirka Ladislava Kralja Međimurca (MM)	Ne, 2-3 stepenice
Kraljev vrt (MM)	Da
Arheološki park Sv. Jelena (MM)	Da
Muzej Croata insulanus Grada Preloga - prizemlje	Da
Muzej Croata insulanus Grada Preloga - kat	Da
Knjižnica N. Zrinski – opći odjel	Da
Knjižnica N. Zrinski – igraonica i studijski odjel - prizemlje	Da
Knjižnica N. Zrinski – dječji odjel i multimedijalna dvorana - kat	Da

Voditelji institucija s većim radnim odnosno izložbenim prostorom navode i problem popunjavanja tog prostora kod programa za marginalizirane skupine. Oni pozivaju da se za takve događaje koriste manji, uglavnom neiskorišteni prostori.

Institucije često nemaju opremu koja bi im mogla omogućiti da sadržaje specifične za određena osjetila prezentiraju osobama kojima su onemogućena određena taktilna osjetila, u ovom primjeru slijepim osobama. Taj nedostatak djelatnici institucije nadomještaju svojim dodatnim trudom i angažmanom kako bi posjetitelji imali kvalitetno iskustvo. Djelatnici uviđaju da su im za uspješnije provođenje takve prakse potrebne dodatne edukacije te tehnološki specifična oprema koju nemaju. Ispitanici smatraju da bi suradnja unutar pojedinih institucija mogla biti ostvarena kroz modele u kojima bi jedni drugima posuđivali opremu. Voditelji institucija u takvom modelu zajedničkog korištenja opreme vide mogućnost nabave bolje i skuplje opreme koja bi bila pomična i koristila se u više kulturnih institucija prema potrebi. Ovakav model smanjio bi troškove nabavke opreme ali i ponudio raznovrsnost sadržaja. Ako se takva oprema koristi u samo jednoj instituciji onda su i sadržaji za tu skupinu vezani samo na sadržaje te institucije.

PRISTUP SADRŽAJIMA I USLUGAMA

Pristup sadržajima i uslugama osobama specifičnih teškoća poput slijepih i gluhih osoba izrazito je ovisan o tipu ponude sadržaja o kojem govorimo. Na ovom polju pojedine institucije imaju izvrsnu suradnju s udrugama osoba s takvim teškoćama, te u suradnji s njima kreiraju i provode sadržaje. Ovaj model svakako je pohvalan, ali je manjkav zbog isključivanja osoba koje nisu dio udruženja koje će biti inicijator i suorganizator sadržaja s institucijama u kulturi. Udruge često rade samo sa svojim članovima i za svoje članove.

Problem koji je naveden od strane organizatora je što pojedini sadržaji kreirani za osobe s invaliditetom, poput primjerice kazališta za slijepe, nisu imali dovoljnu posjećenost da bi opravdale organizaciju. Evaluacije od strane posjetitelja ili osoba za koje su ti sadržaji bili prilagođeni nema, te se o razlozima neuspješnosti takvih programa može samo nagađati.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Međimurju je živjelo 113.804 stanovnika. Od nacionalnih manjina u Međimurju su najviše bili zastupljeni Romi s 5.107 stanovnika (4,49%), slijede Slovenci s 516 stanovnika, Srbi s 249 stanovnika, Mađari sa 66 stanovnika. Sve institucije izričito navode da nije bilo diskriminacije na osnovu nacionalnosti od strane institucije ili djelatnika institucije. U radu s nacionalnim manjinama institucije kao najveći izazov spominju jezik tih manjina. Radi se o sadržajima za koje postoji želja da budu na jezicima manjina te u slučajevima kada u posjet dolazi skupina koja ne živi u Međimurju i ne uči hrvatski jezik. Institucije uglavnom nemaju pristup prevoditeljima, već se prevodi "ad hoc" pristupom da u

slučaju posjete veće skupine ta skupina sa sobom ima prevoditelja ili se traži osoba koja barem natuča taj jezik. Također se prakticiraju modeli dobre volje građana, kao što na primjer neki profesori iz škola koji govore mađarski jezik uskraćuju pomoć institucijama prilikom posjeta skupine posjetitelja mađarskog govornog područja. Posebne poteškoće javljaju se kod specifičnosti jezika određenih skupina. Kao primjer takvih skupina su određene romske zajednice koje imaju svoj specifičan jezik. Prevoditelja za takve okolnosti gotovo je nemoguće pronaći, a i kulturni sadržaji tih skupina su naglašeni u smjeru glazbe i plesa dok literaturnih dijela nema ili nisu dostupne institucijama u kulturi. U ovom slučaju sadržaji na službeno prihvaćenom romskom jeziku, na kojem takvi sadržaji postoje, tim skupinama su na njima nepoznatom jeziku te ih je bolje provoditi na hrvatskom jeziku. Službenim prevoditeljima, profesionalcima, institucije uglavnom imaju pristup samo prilikom većih manifestacija ili međunarodnim programima.

Sadržaja kojima su upravo nacionalne manjinske skupine ciljane, odnosno sadržaji u kojima je naglašena njihova kultura uglavnom nema. Organiziraju se isključivo po najavljenoj posjeti kroz prilagodbu programa. Kako se razvija infrastruktura van gradova i okvira institucija u kulturi, tako su i određene manifestacije koje su bile održavane u kulturnim institucijama, u suradnji s manjinskim skupinama, u međuvremenu su promijenile mjesta održavanja. Sada se provode u samim naseljima u kojima se nalaze određene manjine.

U radu s marginaliziranim skupinama najviše se naglašava rad s djecom za čije potrebe postoje raznovrsni i sadržajni programi. Uspješnost ovih programa uz institucije u kulturi omogućava i stvorena kvalitetna suradnja institucija s vrtićima, školama i udrugama.

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Pristup osoba s invaliditetom prostorima u kojima se održavaju kulturni sadržaji u potpunosti je prepoznat kao prihvaćeni standard. Sve institucije su ili već zadovoljile ili aktivno rade na zadovoljavanju takvih uvjeta. Sve nove investicije koje su u tijeku isplanirane su s najvišim standardima, npr. palača Muzeja Međimurja, koja je u procesu obnove, će osim pristupa za osobe s invaliditetom (lift, dizala) imati osigurane i pomoćne tehnologije za slijepe i slabovidne - zvučni audio vodiči, trake za pomoć pri kretanju. Najveći problem, sukladno tome i najmanju pristupačnost, imaju institucije koje se nalaze u starim objektima pod zaštitom. Pristup određenim dijelovima prostora kod tih institucija nije moguće prilagoditi za sve osobe s invaliditetom. Međutim takvih prostora je malo te je češće problem iznosa investicije za takve zahvate. Uglavnom svi voditelji institucija zadovoljni su suradnjom s lokalnim vlastima u težnjama da se takve investicije provedu, ali nisu zadovoljni u radu s Ministarstvom kulture, institucije koja bi najviše trebala raditi na tom polju. Institucije aktivno rade na opremljenosti, pa uloga Platforme može biti u povezivanju subjekata kako bi organizatori kulturnih sadržaja imali uvid u opremljenost dostupnih prostora i sukladno svojim potrebama unajmljivali i koristili

prostore. S obzirom na to da institucije prepoznaju vrijednost zajedničkog korištenja opreme, Platforma može raditi na uključivanju udruga koje bi svojim specifičnim znanjima o potrebama osoba s invaliditetom doprinijele kvalitetnom opremanju.

Dostupnost sadržajima manjinskih skupina na njihovom jeziku ili dostupnost njihove kulture prvenstveno ovisi o njihovom angažmanu da se takvi sadržaji organiziraju. Institucije takve sadržaje smatraju nedovoljno posjećenima te pronalaze poteškoće u komunikaciji s tim skupinama. Platforma upravo u ovom segmentu ima izniman potencijal da se aktivno uključi u kreiranje sadržaja kroz modele suupravljanja s manjinskim skupinama i iskorištavanja manjih, često neiskorištenih, prostora.